

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5089-21

meddelad i Stockholm den 4 oktober 2023

KLAGANDE

Allmänna ombudet för socialförsäkringen
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 28 juni 2021 i mål nr 2891-21

SAKEN

Återkrav av bostadstillägg

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver underinstansernas avgöranden och visar målet åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

BAKGRUND

1. Bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till vissa andra socialförsäkringsförmåner. Den som vill ha bostadstillägg måste ansöka om det. Bostadstillägg lämnas i form av bostadstillägg och särskilt bostadstillägg.
2. Särskilt bostadstillägg lämnas i de fall den försäkrades inkomster är så låga att inkomsterna, trots att den försäkrade får bostadstillägg, inte räcker till bostadskostnaden och övriga levnadsomkostnader. Det handlar om en utfyllnad upp till en skälig levnadsnivå.
3. Försäkringskassan beslutade att bevilja AA bostadstillägg. Storleken på ersättningen baserades på att han var ensamstående. Ungefär samtidigt som beslutet fattades folkbokfördes dock hans hustru på samma adress som honom. Han var alltså inte ensamstående utan gift och bodde tillsammans med sin hustru och skulle därmed ha fått en lägre ersättning.
4. Försäkringskassan beslutade mot den bakgrunden att han skulle betala tillbaka en del av den ersättning som hade betalats ut. AA begärde omprövning av beslutet, men Försäkringskassan ändrade inte sitt beslut.
5. Försäkringskassan redovisade i omprövningsbeslutet hur mycket AA skulle ha fått i bostadstillägg under den aktuella perioden om han hade ansökt om tillägget som sammanboende, och förklarade att det beloppet hade räknats av vid fastställandet av återkravsbeloppet. Vidare konstaterade Försäkringskassan att om AA hade ansökt som sammanboende skulle han även ha beviljats särskilt bostadstillägg. Det särskilda bostadstillägget skulle till viss del ha kompenserat för minskningen av bostadstillägget. Myndigheten ansåg dock att det inte fanns förutsättningar för att räkna av vad han skulle ha haft rätt till i särskilt bostadstillägg, eftersom bostadstillägg och särskilt bostadstillägg inte är identiska ersättningar.

6. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade till Förvaltningsrätten i Göteborg och vidare till Kammarrätten i Göteborg. Domstolarna avslog överklagandena.

YRKANDEN M.M.

7. *Allmänna ombudet för socialförsäkringen* yrkar att det vid fastställandet av återkravsbeloppet ska beaktas vad AA skulle ha haft rätt till i särskilt bostadstillägg.
8. AA har inte hörts av.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om det vid beräkningen av återkravsbelopp med anledning av en felaktig utbetalning av bostadstillägg ska beaktas hur mycket som skulle ha betalats ut i särskilt bostadstillägg om Försäkringskassan hade haft korrekt information vid tidpunkten för beviljandet av ersättningen.

Rättslig reglering m.m.

10. Av 100 kap. 2 § socialförsäkringsbalken framgår att bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till vissa andra socialförsäkringsförmåner och att det lämnas i form av bostadstillägg och särskilt bostadstillägg.
11. I 102 kap. 21–25 a §§ regleras hur bostadstillägget beräknas, och i 26–30 §§ hur det särskilda bostadstillägget räknas fram.

12. Av 26 § framgår att särskilt bostadstillägg ska lämnas med det belopp som den försäkrades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå i övrigt. Av 29 § första stycket 5 följer att bostadstillägg ska ses som en inkomst vid beräkningen av det särskilda bostadstillägget.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. AA fick bostadstillägg baserat på att han var ensamstående. Han var dock inte ensamstående utan sammanboende med sin hustru. Det är ostridigt i målet att han av den anledningen beviljades bostadstillägg i en omfattning som han inte hade rätt till och att förutsättningarna för återkrav är uppfyllda. Frågan i målet är enbart till vilket belopp återkravet ska fastställas.
14. Försäkringskassan har vid fastställandet av återkravsbeloppet beaktat vad AA skulle ha haft rätt till i bostadstillägg om han hade ansökt som sammanboende. Försäkringskassan har alltså tagit hänsyn till vad som skulle ha betalats ut i bostadstillägg om myndigheten hade haft korrekt information vid tidpunkten för beviljandet av ersättningen. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening var det riktigt att göra det.
15. Om AA hade ansökt som sammanboende skulle han emellertid inte bara ha haft rätt till bostadstillägg utan även särskilt bostadstillägg. Detta har Försäkringskassan inte beaktat vid fastställandet av återkravsbeloppet.
16. Det krävs ingen särskild ansökan för att beviljas särskilt bostadstillägg utan beslutsmyndigheten utreder på eget initiativ om den försäkrade har rätt till det. Visar det sig vid beräkningen av bostadstillägget att detta inte blir tillräckligt högt för att den försäkrade ska nå upp till en skälig levnadsnivå, ska den försäkrade även beviljas särskilt bostadstillägg.

17. Regleringen är alltså uppbyggd så att prövningen av rätten till bostadstillägg respektive särskilt bostadstillägg ska göras i ett sammanhang. Av regleringen följer också att storleken på bostadstillägget har en direkt betydelse för om och i vilken omfattning den försäkrade har rätt till särskilt bostadstillägg.
18. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening blir det då fel att i en återkravs-situation inte göra motsvarande samlade bedömning. Försäkringskassan borde alltså vid fastställandet av återkravsbeloppet ha beaktat vad AA skulle ha haft rätt till i särskilt bostadstillägg.
19. Underinstansernas avgöranden ska därmed upphävas och målet visas åter till Försäkringskassan för ny beräkning av hur mycket som AA ska betala tillbaka.

I avgörandet har deltagit justitieråden Kristina Ståhl, Per Classon,
Inga-Lill Askersjö, Ulrik von Essen och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna Ekman.